

حقیقت حلم و اقسام آن (2)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

و صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ

وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ اللَّعْنَةُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ

أَجْمَعِينَ

والحمد لله الذي يحلم عني حتى كاني لا اذنب لي،

ستایش مخصوص خدایی است که در برابر

گناهان من بردبار است آن چنان که کأن من گناهی

مرتکب نشده‌ام.

عرض شد یکی از اقسام حلم، حلم از روی

نقمت است نه حلم از روی رحمت. حلم متفاوت

است اقسامی دارد می‌گویند یک وقتی ملا نصرالدین

داشت از یک جا رد می‌شد - دارم قصه می‌گویم‌ها،

بچه‌ها خوب گوش کنید - داشت از یک جا رد می‌شد یک بچه‌ای آمد و یک سیخی زد یک میخی یک چوبی زد به این الاغ ملّا! این هم پرید بالا و ملا از آن بالا افتاد پایین، دست کرد یک یک تومانی بهش داد، به این بچه - خب البتّه اینها مثال است نه اینکه واقعیت خارجی دارد این ملانصرالدین که شما می‌شنوید اینها همه ساخته‌ی انگلیس‌هاست ملانصرالدین مرد بسیار عالم، فاضل و دانشمندی بوده در صد سال قبل هم زندگی می‌کرده و به نام سید نصرالدین معروف بوده و مدرس فلسفه و منظومه‌ی سبزواری هم بوده بعد این را انگلیس‌ها آمدند این حکایات را در آوردند و این چیزها را برایش درست کردن برای اینکه خراب کنند و علی کلّ حال حالا ما کاری به جعلیات این فکاهیات نداریم این مسئله ممکن است این‌طور باشد و چه بسا اتفاق افتاده ما نظایرش را هم دیده باشیم - یک یک تومانی بهش داد گفتن چرا این‌طوری کردی یک تومان بهش دادی؟ گفت حالا بعد می‌فهمی! این فردا پادشاه و حاکم آمد، رد شود این هم یک سیخ دستش

گرفت زد به اسب حاکم، حاکم را از آن بالا پرت کرد پایین - البته در حکایت این است که حاکم گفت اعدامش کنند - عرض کردم اینها جنبه‌ی سنبلیک دارد جنبه‌ی تمثیل دارد - گفت این یک تومانی که دیروز دادم من با آن یک تومان پول خورش را خریدم اون یک تومان را آن روز بهش دادم امروز حسابش را رسیدم. این یک جور حلم است. این حلم خیلی حلم خلاصه خطرناکی هست و خدا نکند که انسان مشمول این حلم بشود.

همان حلمی که مرحوم آقا در کتاب روح مجرد راجع به آن شخص، از مرحوم حداد یاد می‌کند من خودم در آن موقع بودم و کارهای ایشان را می‌دیدم که هیچ کارهایشان مناسبتی با ارتباط شاگردی و استادی ندارد و خلاصه روی سلیقه و روی نظر و روی مسائل خود، مطالبی را ایشان انجام می‌داد در حالی که این مطلب قطعاً مورد نظر آقای حداد نبوده. مثلاً من باب مثل در آن سفری که آقای حداد تشریف آوردند ایران با اینکه به ایشان گفته بودند شما ایران نیا ولی بعد از یک مدتی بعد از چند روزی که شاید

ظاهراً ده پانزده روز شد بعد از آمدن آقای حداد ایشان هم آمد ایران و من دقیقاً یادم است در آن مجلس، وقتی که آمده بود ایشان، آقای حداد رو کرد [ند و فرمودند] مگر من به تو نگفتم نیا؟ برای چه آمدی؟ گفت آقا نتوانستم دوری شما را ببینم، نتوانستم. خب این صحیح نیست اینطور، این قسم. آقای حداد آیا توجه داشت به اینکه فراق برای او مشکل است یا توجه نداشت؟ اگر توجه نداشت که اصلاً رفتن پیش یک چنین شخصی لغو خواهد بود و باطل، اگر توجه داشت پس معلوم می شود شما عصیان کردی و شما خلاف کردید علی ای حال نظایر این مسئله خیلی اتفاق می افتاد.

یک مرتبه این قضیه را خود ایشان برای من گفت - همین شخص مطرود - یک شیخی می آمد در منزل آقای حداد، گاهگاهی می آمد آنجا با آنکه از مخالفین هم بود و جزء مغرضین بود علی ای حال درب منزل ایشان باز بود و ایشان هم به کسی نمی گفتند نیا، می آمدند و این یکی از آن دو نفری بود که مرحوم آقا اسمش را نیاوردند در روح مجرد، که این دو بر

علیه مرحوم حداد قیام کردند و افراد را از دور ایشان پراکنده می‌کردند یکی از آنها توبه کرد که او الآن در قم موجود است و الآن حیات دارد همان شخصی که تائبه و نفر دوم جای دیگر است و این همان شخص است که عرض می‌کنم. و این گاهی می‌آمد در این منزل، در منزل آقای حداد می‌آمد خب آقای حداد هم می‌داند که این چه کار می‌کند در خفا چه کار می‌کند، جلو می‌آید هیچ حرف نمی‌زند و به حالت تسلیم دستش را هم بالا می‌برد پشت سر می‌رود ریشه را می‌زند خب اگر این نداند پس کی می‌داند؟ خب او همه را خبر دارد دیگر، خب ایشان هم می‌آمدند پذیرایی می‌کردند اگر موقع ناهار بود سفره پهن می‌کردند موقع شام بود و چه بسا می‌شد که موقع ظهر بود و موقع نماز بود و ایشان حتی به این شخص هم اقتدا می‌کردند یعنی حتی آقای حداد به همین شخص، به همین شخصی که در خفا این مسائل و این کارها را انجام می‌داد اقتدا می‌کردند. این شخص - همین شخصی که مطرود است - برای من نقل می‌کرد می‌گفت ما هفته‌ای یک بار می‌آمدیم

ظهرهای پنج شنبه می‌آمدیم هفته‌ای یک بار اینجا، که ظهری یک نمازی پیش آقای حداد بخوانیم یا یک ساعتی بنشینیم، شب جمعه هم زیارت سید الشهداء را انجام بدهیم و همان شبانه هم برگردیم برای نجف. منزل ایشان هم بین نجف و بین کوفه بود، ما بین نجف و کوفه، می‌گفت تمام امید ما این بود که از این هفته تا آن هفته روز پنج شنبه‌ای برسد و ما بیاییم خلاصه یک نمازی را پشت سر آقای حداد بخوانیم.

می‌گفت آدمم دیدم که این شیخ ایستاده جلو، این می‌خواهد نماز بخواند. دیگر آسمان بر سرم خراب شد. من یک هفته انتظار کشیده‌ام که بیایم، روز پنج شنبه بشود و بیایم پشت سر آقای حداد نماز بخوانم حالا آمدیم... - عبارت خودش این بود - می‌گفتم دیدم عمر ایستاده جلو و آقای حداد پشت سر عمر وایسادند و خب البته شاید بی‌حساب هم نمی‌گفت‌ها. این مسئله را، آن صورت برزخی جناب عمر را دیده در این شیخ متجلی شده، بالاخره عمر هم تجلیات دارد فقط که خدا تجلیات ندارد

عمر هم تجلیاتی دارد دیگر، بالاخره تجلیاتی دارد، ابوبکر تجلیاتی دارد عثمان تجلیاتی دارد التفات می کنید یا نه که چه می خواهم بگویم؟ تجلیات اینها در عالم پر است افرادی به شکل عمر افرادی به شکل ابوبکر افرادی...

همان طوری که آن طرف قضیه هم تجلیاتی هست آن طرف قضیه هم مظاهری هست البته نه اینکه منظور من این اصطلاحات و تعبیری باشد که الآن به کار می برند حسین زمان و علی زمان و نمی دانم دیگه امام زمان، امام زمان که خودش هست اینو جرات ندارند بگویند امام زمان زمان چون خودش زنده است خب بنده خدا امیرالمؤمنین از دنیا رفته دیگه نمی تواند حرف بزند هی می گویند علی زمان، امیرالمؤمنین زمان، امام حسین شهید شده دیگه نمی تواند بگوید بابا من حسین یک نفر بودم از اول خلقت آدم بلکه از اول خلقت افلاک تا خدا خدایی می کند یک سید الشهداء و حسین بیشتر نبود نه اینکه در هر روز یک حسین از شکم مادرش متولد بشود و بدنیا بیاید و... جوجه است مگر که از تخم

دربیاید و نمی‌دانم از چی؟ حسین یکی بود از اول خلقت عالم وجود تا ابدیت إله سید الشهداء یکی است امیرالمؤمنین علیه السّلام یکی است ما علی زمان نداریم اینها همه کفر است اینها همه شرک است و اینها همه بدعت و ضلالت است.

امیرالمؤمنین علیه السّلام عبارت است از یک وجود خاص با این شرایط خاص و با این خصوصیات خاص که اشراق و احاطه‌ی ولایی و تکوینی بر عالم ملک و ملکوت داشت و دارد. این امیرالمؤمنین علیه السّلام است از نظر وزن و قیافه و این حرف‌ها بله مانند امیرالمؤمنین خیلی‌ها آمدند و خیلی‌ها هم خواهند آمد حتی شجاع‌تر از امیرالمؤمنین، هیچ چیز ندارد عمر بن عبدود از امیرالمؤمنین شجاع‌تر بود حالا مگر حتماً باید فرض کنید چون امیرالمؤمنین علی است فرض کنید دیگر کوه ابوقبیس را هم بتواند بردارد نخیر همین امیرالمؤمنین را ضربت شمشیر زدند نمی‌توانست لیوان آب را از بغلش بردارد این قدر حالت ضعف برای حضرت پیدا شده بود و بعد هم افتاد، روحش،

روح مطهرش از بدن جدا شد و بدن همین‌طور ساکن... و خود حضرت می‌فرماید امروز مرا متحرک می‌بینید فردا مرا ساکن می‌بینید امروز اثرم فردا خبر هستم اینها چیزهایی است که... مسئله در اینجا آن نفس قدسی حضرت است نفس قدسی امیرالمؤمنین که آن امیرالمؤمنین است و الا ما امیرالمؤمنین را به خاطر وزنش و به خاطر قیافه و کشیمش که ما به او اقتدا نمی‌کنیم چون امیرالمؤمنین هفتاد کیلو هشتاد کیلو وزنش بود هفتاد هشتاد کیلو خیلی زیادند. تو مایه هفتاد هشتاد کیلو الان هم هستند.

امیرالمؤمنین به خاطر چی امیرالمؤمنین است؟ به خاطر اینکه باب علم پیغمبر بود و از هر بابی هزار باب جوشش می‌کرد امیرالمؤمنین امیرالمؤمنین شد به خاطر اینکه قرآن ناطق بود و تمام عالم وجود از دریچه‌ی نفس امیرالمؤمنین در تمام کثرات، چه کثرات ملک و عالم شهادت و چه کثرات در عامل مجردات تمام اینها از دریچه‌ی وجود آن حضرت بود این امیرالمؤمنین آیا مثلش هست؟ این علی زمان

که می‌گن علی زمان، علی زمان، این است؟ این است؟

سیدالشهدا که می‌گویند حسین زمان، حسین زمان این است؟ سیدالشهدا عبارت است از باب رحمت پروردگار، یا رحمت الله الواسعه، رحمت واسعه‌ی پروردگار ظهورش در سیدالشهدا است اولین و آخرین به شفاعت سیدالشهدا محتاج هستند این حسین حسین زمان است، یعنی این سیدالشهدا است؟ بله همین طوری بیاییم یک چیزی را بگویم و متوجه مفاهیم و معانی نباشیم یک مطلب دیگری است خب آن دیگر اشبه بالمجانین هم خب آنها هم همین هستند دیگر، حرفی را می‌زنند، آدم نائم هم در خواب خیلی چیزها می‌گوید آدمی که در خواب حرف می‌زند کسی به او توجه ندارد کسی!...! چرا؟ چون خواب است خواب است، علی ای حال مسئله از این قرار است.

امام زمان علیه السّلام الآن صاحب ولایت کبری است الآن امام زمان علیه السّلام ولایت عالم وجود در تحت ید اوست و نفس او مجری و مجلای فیض

پروردگار است این امام زمان علیه السلام. هر که خودش را به آن حضرت نزدیک کند آن مجری و آن مجلی در او طلوع می‌کند. در تحت آن مجری و مجلی بر طبق سعه و ظرفیت و استعداد اگر فرض کنید من باب مثال ما امام زمان علیه السلام را بلا تشبیه بلا تشبیه بلا هزار تشبیه یک خورشید بدانیم ماها به اندازه آینه‌هایی هستیم ۵ زاری یک تومانی فرض بکنید ده شاهی یک قرانی این آینه‌هایی به این... این نور خورده در این آینه و این ظهور می‌کند حالا ما امام زمان زمان شدیم؟ ده شاهی چقدره؟ اون خورشید که همه افلاک را دارد نور می‌دهد، اون چقدر است؟ التفات می‌کنید این تعبیر چقدر مسخره است.

خب جناب عمر و ابابکر و اینها هم مجلی دارند اینها مجری دارند طلوع می‌کنند طلوع می‌کنند بر کی؟ بر انهایی که دنبال آنها هستند بر انهایی که همان طریقه را پیش گرفته‌اند. بر انهایی که آن جریان سقیفه را، الان هم دارند ادامه می‌دهند، آن جریان کتمان حق را الان هم دارند ادامه می‌دهند. آن جریان

أنانیّت و تفرعون را الان هم دارند ادامه می دهند این
ادامه دادن یعنی مجلای آن بزرگواران واقع شدن.
جناب ابابکر! چه بزرگواری! جناب عمر اوخ اوخ
این از اون چیزتره. عثمان که آن چیز عمر و ابوبکر
را نداشت. غاصب خلافت بود علی کلّ حال و بریز
و پباش و اون پخش اموال مسلمین برای همان
اطرافیان و فلان و این چیزها بود - اما هرچه بر سر
اسلام آمده از این دوتا آمده. ابابکر و مهم تر از او
عمر. این جناب عمر، ضد امیرالمؤمنین - هرچه از
امیرالمؤمنین شما نور می بینید از اون طرف ظلمت
تراکم می کند بالاخره آن هم هنره دیگر - مُسیلمه
کذاب می آمد لب چاه، می گفتند معجزه ات چیه؟
می گفت آب دهن می اندازم چاه خشک می شود.
می گفتند این معجزه شد؟ گفت معجزه معجزه است.
پیغمبر آب دهان می انداخت چاه خشک آب پیدا
می کرد، من حالا آب دهان می اندازم آب خشک
می شود. اگر می توانی تو این کار را انجام بده. تو
نمی توانی! معجزه معجزه است فرقی نمی کند.

می گفت من آمدم دیدم عمر ایستاده جلو و آقای

حداد ایستادند، دارند [به او اقتدا می‌کند]. البته آقای حداد، احمق! به عمر که اقتدا نمی‌کند. او دارد نماز خودش را می‌خواند. او الان به جای دیگر توجه دارد. اصلاً این را نمی‌بیند. این شیخ که این جلو ایستاده اصلاً این را نمی‌بیند. این یک مجسمه می‌بیند حرکت می‌کند. تو داری عمر می‌بینی این اصلاً نه عمری می‌بیند نه ابوبکری می‌بیند نه شیخی می‌بیند نه آدمی می‌بیند. این اصلاً توجه به توحید و مبدأ دارد و به او دارد اقتدا می‌کند به او اقتدا می‌کند. نه به این شیخی که الان در جلو ایستاده، منتهی چون تو الان به آن ادراک و به آن سعه نرسیدی ظاهر را می‌بینی و درست هم می‌بینی نه این که خلاف است. درست می‌بینی. ولی اینجا این نکته را باید داشته باشی. تو هر جا بایستی پشت سر آقای حداد ایستادی. وقتی که در نماز داری اقتدا می‌کنی تو به او اقتدا نکردی. تو به آقا اقتدا کردی. اون هر جا می‌خواهد باشد، باشد. چکار دارد؟ اینجا است که مسئله برای ما خلط می‌شود. نصف را می‌بینیم و می‌گیریم. نصف دیگر که مهم‌تر است رها می‌کنیم. این طرف که الان عمر

ایستاده درست است این را می گیریم. اما طرف دیگر که الان عمر را تو می بینی آقای حداد را نمی بینی؟ این شیخ معاند و مغرض را می بینی. اما استادت و ولیات را نمی بینی؟ اینجاست که برای ما خطر پیدا می شود. همه خطرهای اینجاست که نصفی را آدم می بیند. آن نصف دیگر را بهش توجه نمی کند.

خیلی خب تو نماز می خواهی چکار بکنی؟ تو می خواهی به خدا حساب پس بدهی؟ خب بینداز گردن استادت! دیگر چکار داری؟ ها؟ خیلی راحت دیگر، به تو چه مربوطه؟ حالا این می خواهد پشت سر عمر بایستد یا پشت سر یزید بایستد. دیگه تو چکار داری؟ اگر به این مقدار قبول نداری که اینقدر استادت عرضه داشته باشد که بتواند از پس این برآید خب هر جفتان مرخصید. هم تو و هم اون اما اگر نه به این مقدار قبولش داری به این مقدار که بتواند از حساب و کتاب برآید، به این مقدار اعتقاد داری. چرا این نصف دیگر را رها می کنی؟ آن نصفه ای که آن نصفه کارساز است. اون نصفه اول را همه می بینند. حالا اگر غیر از تو هم می آمد می دید

مسئله‌ی مهمی نیست. اولین مطلبی که برای سلاک پیدا می‌شود مشاهده‌ی صور برزخی است. کاری ندارد حالا همچین تو تخم دو زرده سه زرده هم نکردی. که حالا آمدی فرض بکن که این را بصورت جناب اعلی حضرت عمر دیدی نه! نه کسانی دیگر هم باشند می‌بینند.

می‌گفت من آمدم دیدم ایشان ایستاده عصبانی شدم. دیدم! عجب! آقای حداد هم ایستاده و می‌خواهد نماز بخواند. گفتم من نمی‌گذارم. من این همه راه از نجف بلند شدم آمده‌ام اینجا که پشت سر آقای حداد بخوانم. حالا پشت سر عمر بخوانم. من نمی‌گذارم بعد یک چیزی گفت که من حالا از نقلش معذور هستم. خلاصه می‌خواست کار دست این جناب عمر بدهد. همین اینقدر بهتان بگویم داشت یک خونی به پا می‌شد. می‌گفت آمدم که خلاصه با او گلاویز بشوم و فلان که یک مرتبه دیدم آقای حداد عصبانی شده! رگ‌های گردنش همین طوری متورم و شروع کرد به من پرخاش کردن خجالت نمی‌کشی؟ دست بر نمی‌داری؟ با این چیز! خجالت

نمی‌کشی؟ دست بر نمی‌داری تا کی [می‌خواهی] من را اذیت کنی؟ تا کی می‌خواهی من را اذیت کنی؟ واقعا عجیبه‌ها! ما یک خرده در خودمان فرو برویم. واقعا اینها شاگرد بودند؟ یعنی واقعا چه تصویری انسان دارد از این مسئله؟ چطور می‌تواند تصور کند؟ و نظایرش را هم همین‌طور.

یک دفعه من راجع به بعضی از این مسائلی که در روح مجرد آوردند با خودم فکر می‌کردم. این مطالبی را که آقا در روح مجرد ذکر می‌کنند.... یک مسئله‌ای الان به نظرم آمده همین الان آمد، این مطلب را نقل می‌کنم، بعد این قضیه. یک بحثی متکلمین نادان امروزی، این بحث را مطرح می‌کنند که دین و شریعت عبارت است از مجموعه‌ی احکام و قوانین، این بحث در کلام امروزی مطرح می‌شود، عبارت است از مجموعه‌ی احکام و قوانین که این مجموعه‌ی احکام و قوانین نه به طور منظم و مرتب و در یک زمان خاص و در تحت یک شرایط خاص بدون رشد و بدون تکامل، این وجود داشته همان‌طوری که خوب تصوّر ما بر این است. تصور

ما از دین و شریعت این است که شریعت و دین عبارت از یک سری احکام و اعتقادات و اصول اخلاقی و اجتماعی و اعتقادی نسبت به مبداء و نسبت به معاد به اضافه‌ی یک سری احکامی که مربوط به افعال ماست. چه افعال عبادی و چه افعالی که مربوط به امور اجتماعیمان، معاملاتمان، تجارتیمان و ارتباطیمان در مجتمع، و این احکام فیکس است. یعنی در تحت یک چهارچوب قرارداد و همان است که در آن زمان بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، نازل شد و ائمه علیهم السلام به دنبال آن حضرت در طی دویست و پنجاه سال این احکام را موبوب و مفصل بیان کرده‌اند و الان اینکه در دست ما هست همان چیزی است که امام فرموده و ما از او نمی‌توانیم تخطی کنیم.

بله یک سری مسائل کلیاتی هست که ما باید در هر زمانی آن کلیات را با آن زمان منطبق کنیم. به عبارتی دیگر زمان را منطبق با آن کلیات می‌کنیم. نه کلیات را منطبق با زمان کنیم. خب این آن چیزی است که ما به آن معتقد هستیم. امروزه مطلب

جدیدی مطرح می‌شود و آن این است که می‌گویند نه! همان‌طوری که نظریه‌ها در علوم تجربی، این ممکن است بواسطه‌ی مرور زمان و به واسطه‌ی تجربیاتی که یکی پس از دیگری بر علوم بشری عارض می‌شود این تجربیات در بستر تکامل و در بستر رشد و ترقی قرار بگیرند. تجربه‌ی بعدی تجربه‌ی قبلی را از بین می‌برد. نظریه‌ی بعدی می‌آید و نظریه‌ی قبلی را از بین می‌برد. بواسطه‌ی پیشرفت علم ممکن است یک نظریات بعدی بیاید اصل و اساس مسائلی که قبلاً مطرح شده آن مسائل را زیر پا بگذارد. خیلی از موارد ما سراغ داریم و اصلاً علوم تجربی همه بر این اساس است دیگر. مهمترین‌اش مسائل مربوط به پزشکی است دیگر. ما می‌بینیم در هر دوره‌ای از زمان نظریات جدیدی می‌آید و نظریات قبلی پزشکی را بطور کلی منسوخ می‌کند. هم در مُتد مداوا و هم در تشخیص داء و مرض، در هر دوی اینها هم در کیفیت تکنولوژی بخصوص در قضیه‌ی تکنولوژی پزشکی این مسئله خیلی مطرح است [گاهی] این مرض را [بوسیلهٔ جراحی‌های

ابتدائی] خوب می‌کرده حالا نه آن عمل
جراحی‌هایی که خب الان انجام می‌شود. اما بعد
کم‌کم بواسطه‌ی تغییر و تبدلاتی که در کیفیت مداوا
و تکنیک مداوا پیش آمد ما می‌بینیم آن وسائل اولیه
منسوخ شد و الان بصورت جدید آمده و جدید و
جدیدتر تا اینکه الان مسئله کم‌کم دارد از اختیار
پزشک بیرون می‌آید و به دستگاه و تکنیک دارد
مسئله منتقل می‌شود. با توجه به آنچه را که ما در
آینده در پیش داریم.

خب اینها می‌گویند که اصلا بطور کلی احکام
دینی هم مانند این قضیه است. یعنی احکام دینی و
اعتقادات و مبانی و اعتقاد به خدا و اعتقاد به ملک و
اعتقاد به جن و اعتقاد به شیاطین و اعتقاد به معاد و
اعتقاد به حشر انسان با بدن مثالی با غیر بدن مثالی،
با بدن عنصری و کیفیت عذاب، کیفیت ثواب، تمام
اینها و همین‌طور احکام، احکام عبادی و همین‌طور
از سایر احکام دیگر، که معاملات و اینها باشد این
مسئله مشمول قاعده‌ی تجربه و شکوفایی این احکام
در بستر تجربه است. یعنی تجربه‌ی زمان‌ها بعدی

موجب نسخ تجربه‌ی قبلی و جایگزینی مواضع جدید به نسبت به مواضع قدیم می‌شود. و روی این حساب اصلاً بطور کلی، دینی که در زمان پیغمبر من باب مثال بود. خب آن دین، دین مربوط به آن زمان بود و چه بسا پیغمبر، اصلاً تصریح هم می‌کند، چه بسا اینکه پیغمبر دینی که در آخر داشت بسیار متکامل‌تر از دینی بود که در ابتدا آورد. و بواسطه‌ی جریانات، آن جریانات موجب رشد و موجب تکامل این دین شده.

مثلاً فرض کنید که فلان عرب می‌آید در مدینه با پیغمبر آن‌طور صحبت می‌کند یک دفعه یک آیه‌ای می‌آید. (**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ**)^۱ صدایتان را بالای صدای پیغمبر بلند نکنید. یا اینکه فرض کنید که می‌آیند پیغمبر را به اسم صدا می‌کنند. آیه می‌آید: **مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ**^۲ پیغمبر بابای یکی از شماها نیستش که این‌طوری صدا [یش] می‌کنید. مثل پدرهایتان صدا

^۱ سوره حجرات آیه ۲.

^۲ سوره احزاب آیه ۴۰.

می کنید. **وَ لَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ** یا فرض کنید که در فلان مسجد اجتماع تشکیل می دهند بر علیه اسلام، بر علیه مبانی و حزب و اینها. آیه ای می آید راجع به مسجد ضرار که امشب هم می خواندیم دیگر **لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى** ^۱ راجع به مسجد **قَبَا وَ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِداً ضِرَاراً وَ كُفْراً وَ تَفْرِيقاً بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِرْصَاداً لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ** راجع به مسجد ضرار آمده. همین طور، همین طور مسائلی که اتفاق می افتد. اینها می گویند، این مسایل موجب رشد محتوای دینی است. و بواسطه ی آن رشد دین هم رشد پیدا می کند و پیغمبری پیغمبر هم رشد پیدا می کند. یعنی رسول الله در وقتی که از دنیا می رفت آن سری معلوماتی که خداوند تو کله ی پیغمبر فرو کرده بود تو مغز پیغمبر - به قول اینها به اصطلاح وارد کرده بود - بواسطه ی این امور روزمره خب خیلی بیشتر بود تا آن ابتدای رسالتش و اگر پیغمبر تا الان زنده می بود طبعاً با تجربیات جدیدتر، معلومات

^۱ سوره توبه آیه ۱۰۸.

^۲ سوره توبه آیه ۱۰۷.

او هم بیشتر می‌شد. و او از نقطه‌ی نظر اعتقادات و از نقطه‌ی نظر اطلاعات بسیار فربه‌تر می‌شد. عبارت‌های خیلی جالبی می‌آورند. عبارت‌هایی که خودشان لایق هستند فکر کردند قضیه، قضیه‌ی حیوان و گاو و گوسفند است. نعوذ بالله، التفات می‌کنید.

اولاً اگر جواب خیلی بدیهی که می‌شود به اینها داد این است که اگر قرار باشد که این مسائل شما درست باشد. و قرآن به همین کیفیت تجربیات، هی بهش اضافه بشود. اگر پیغمبر هزار چهارصد سال عمر می‌کرد باید قرآن از زمین تا ثریا آن طول صفحاتش باید باشد. که در هر قضیه‌ای فوری یک آیه بیاید. آخه احمق! مسائل قرآن سنبلیک است. یعنی آنچه را که بشر به آن نیازمند است. او را خداوند به صورت سنبلیک و به صورت مثال برای تطبیق امور جزئی بر آن قاعده‌ی کلی در قرآن آورده. در قضیه‌ی ازدواج آورده در قضیه‌ی ارتباطات آورده. در قضیه‌ی رعایت ادب بین انسان و بین امام آورده. در قضیه‌ی تواضع آورده. در مسائل اجتماعی آورده.

در مسائل داخلی آورده است. در معاملات... این مسائلی که دیگر انسان برای رشدش [به آن نیاز دارد.] حالا یک قضیه‌ای اتفاق افتاده. آن قضیه موجب شده است که این قاعده کلی بیان بشود. نه اینکه تا روز قیامت هر روز یک قضیه اتفاق بیافتد. یا یک قضیه‌ی جدیدی دوباره یک قاعده‌ی کلی بیاید. دیگر اینقدر که ما نمی‌خواهیم.

فرض کنید یک کلاس که معلم می‌آید کلاس دوم، سوم، چهارم، این بچه‌ها هست. خب ۳۰ نفر فرض کنید که در این کلاس هستند. خب همه‌ی بچه‌ها شیطان هستند. این معلم می‌آید گوش یکی را می‌گیرد تا آن ۲۹ نفر دیگر حساب کار [دستشان بیاید.] دیگر نمی‌رود یکی، یکی شروع کند. یکی [یکی] از آن اول کلاس بگیرد [همه را به] صف [کند و گوش همه را بگیرد.] دوباره یک بچه یک شیطانی می‌کند. یک صدا می‌کند. مدادش را می‌اندازد بالا، همین که گوشش را گرفت دیگر آن بیست و نه‌تای دیگر می‌فهمند قضیه از چه قرار است. التفات کردید. نه اینکه در هر مسئله‌ای هی

معلم، بیاید یکی یکی گوش بگیرد. اینکه باید کار و زندگی‌اش را بگذارد کنار، یک خط‌کش دستش بگیرد. از اول یک ساعتش را به [گوش گرفتن] بگذارند. مسئله این‌طور نیست. به عنوان سنبلیک بیان شده.

من صبح فکر می‌کردم این حکایاتی که مرحوم آقا در روح مجرد گفته‌اند برای چه گفته‌اند؟ فرض کنید که این حاج محمد علی خلف‌زاده خب ایشان اسمش را آورده‌اند. و در این جا ذکر می‌کنند که من وقتی که نماز می‌خواندم آقای حداد به من اقتدا می‌کرد - این قضیه را خوانده‌اید دیگر همه‌ی تان؟ کی‌ها نخوانده‌اند دستشان را بالا کنند؟ مثل اینکه الحمدلله همه خوانده‌اند. خب خیلی خوب. خب شما که ان‌شاءالله برایتان نقل می‌کنند. خب بسیار خوب. الحمدلله با افرادی روبرو هستیم که نمی‌توانیم دست از پا خطا کنیم. خلاصه بخواهیم عوضی بگوییم همه به مسائل وارد هستند - ایشان می‌فرمودند که ما می‌رفتیم و آقای حداد به ما اقتدا می‌کردند. البته در بعضی‌ها از نمازها اقتدا می‌کردند.

در بعضی از نمازها ایشان به آقای حداد اقتدا می‌کردند. حاج محمد علی خلف‌زاده می‌آمد. او می‌رفت پشت سر آقای حداد می‌ایستاد و به ما اقتدا نمی‌کرد. آقای حداد می‌فرمودند این نماز باطل است. اقتدای به مقتدی موجب بطلان صلوة است - یعنی اگر فرض کنید که شخصی اقتدا کرده و مأوم است. شما دیگر نمی‌توانید به آن اقتدا بکنید. شما باید به امام اقتدا کنید. یا فرادا بخوانید یا باید به همان امام اقتدا بکنید. حتی اگر در بین نماز آن امام نمازش تمام شود، این مأوم بخواد ادامه بدهد، باز شما نمی‌توانید به تتمه‌ی آن نماز اقتدا کنید. نماز باطل است - می‌گفت نه! من نمی‌توانم به غیر آقای حداد به کسی اقتدا بکنم.

من اصلا در عالم فقط یک مقتدا می‌بینم و درست هم این را احساس می‌کرد. این مسئله صحیح بود. از دیدگاه او وقتی که او الان این حقیقت را دریافته و با آن خصوصیات و اوصاف ادراک کرده. آقای حداد را به عنوان یک شخص عادی که نفهمیده! آقای حداد را به عنوان یک شخصی که آن

شخص خلاصه نه تنها همه چیز اوست. بلکه همه چیز همه است. به این نحو ایشان را الان یافته. و ادراک کرده، می‌گوید من به غیر از آقای حداد نمی‌توانم اقتدا بکنم. لذا بلند می‌شود می‌آید پشت سر. خب این یک تکه‌ی قضیه، نصف این قضیه درست. این نصف را ما هم قبول داریم. در این مطلب شما را تأیید می‌کنیم که در دنیا یک نفر هست و آن یک نفر آقای حداد است. و او فقط مقتدای شما هست. ما این مقدار مطلب را به شما حق می‌دهیم. می‌ماند این طرف قضیه، وقتی که آقای حداد به شما می‌گویند پشت سر آسید محمد حسین نماز بخوان. یعنی چه؟ یعنی یک نیروی برتر و یک تفکر بالاتر و یک بینش و بصیرت اعلی از آن مرتبه‌ی بینش و بصیرت تو، الان وجود دارد. مگر تو آقای حداد را همه کاره نمی‌دانی؟ مقتدا نمی‌دانی؟ آن مقتدا می‌گوید پشت سر این و ایستا. چرا وای نمی‌ایستی؟. چرا وای نمی‌ایستی؟ آن می‌گوید پشت سر این و ایستا. اگر من دوتا دست شما را می‌گرفتم بغل آقای حداد وای می‌ایستادم شما می‌مردید؟ شما نضع

روح می‌شد؟ شما جان به جان آفرین تسلیم می‌کردی یا نه؟ اگر من دستتان را می‌گرفتم قشنگ مؤدب مثل بچه‌ی خوب می‌آوردمت بغل آقای حداد نگاهات می‌داشتم. اگر هم نمی‌خواندی یکی می‌زدم پس کله‌ات، از درد فوری می‌رفتی رکوع پس معلوم است می‌توانی نه اینکه نتوانی، نتوانستن یعنی دیوار، یعنی ستون، یعنی چوب، چوب نمی‌تواند. آقای حداد هم به چوب امر نمی‌کند هیچ وقت. به آهن امر نمی‌کند. ولی تو می‌توانی.

این نصفه‌ی مطلب که صحیح است. باید آن نصفه‌ی بعدی را هم مد نظر بیاوری. آن نصفه‌ی بعدی را مدنظر نمی‌آوری. کارت خراب می‌شود. التفات کردید. اشکال این جناب در این بود. که این نصفه‌ی اول را همیشه می‌دید. و در نصفه‌ی دوم لنگ می‌زد. یک قضیه، دو قضیه سه قضیه، او هم نشسته‌ی حلیم می‌کند، هی حلیم می‌کند. و این مسائل، مسائلی است که مشکل پیش می‌آورد. فقط یک قضیه‌ی شخصی نیست. مشکلات خارجی پیش می‌آورد. مشکلات اجتماعی پیش می‌آورد. ایراد و اعتراض بر خود

آقای حداد گرفته می‌شود. حالا خودت که هیچ،
التفات کردید. این مسائل، آقا نکن، آقا نکن، می‌کند.
آقا نکن، می‌کند. آقا بکن نمی‌کند آقا فلان. این
مسائل یک به یک همین‌طور می‌آید. آن هم حالا هی
حلم می‌کند. حلم می‌کند. حلم می‌کند. حلم می‌کند.
تا جائی که دیگر آن شخص در آن مرام ثابت
می‌شود. وقتی که ثابت شد یک مرتبه قهر می‌آید.
می‌زند زیر پایش همه را بلند می‌کند و پرت می‌کند.
یک جا. چرا؟ این دیگر قضیه ثبوت پیدا کرده. این
قسم اول مطلب است.

این قسم اول از حلم است. که این حلم عاقبت
خوشی ندارد. این حلم منتهی به حسن عاقبت
نخواهد شد. این حلم. بعد از اینکه مورد قهر آقای
حداد قرار گرفت. یک نامه‌ای برای مرحوم آقا
می‌نویسد. آن نامه را من دیدم. ایشان دادند نامه را ما
خواندیم. در آن نامه نوشته بود که فلانی - به مرحوم
آقا می‌گفت، قضیه مال خیلی وقت پیش است. این
قضیه مال بیست و پنج سال پیش است. من آن موقع
تقریباً بیست ساله بودم. - در آن نامه می‌نویسد که

فلانی! من الان در جهنم دارم بسر می برم و هیچ کس
غیر از شما نمی تواند بیاید مرا نجات بدهد. حالا باز
در آن جا نمی خواهد اعتراف بکند. اطرافیان آمده اند
و ذهن مولا را نسبت به من برگرداندند! - ای آدم
احمق، هنوز که هنوز است دارد حساب را گردن
اطرافیان می اندازد. نمی آید بگوید من [اشتباه] کردم
در حالی که من الان دارم می گویم اگر واقعا اعتراف
می کرد. آقای حداد هم برمی گشت. با کسی خرده
حساب ندارد آقای حداد، کارهایش که از روی حقد
نیست. کارهایش که از روی کینه نیست. کارهای او
که از روی این حرف ها نیست. آن موقع هم دارد
دروغ می گوید. نمی خواهد زیر بار برود. آن هم که
ختم است، آن هم که هزارتا مثل من و تو را می گذارد
روی طاقچه. بنده خدا چه کسی را داری گول
می زنی. - اطرافیان آمده اند و ذهن او را نسبت به من
برگرداندند. بیا به دادم برس آسید محمد حسین! تو
نامه نوشت [ه بود]. بیا به دادم برس! اطرافیان
آمدند.... مرحوم آقا هم هیچی نمی گفتند. آقا هم که
می دانند قضیه چیست؟ هی ببر بالا هی بیاور پایین،

آن آمده پشت سر من حرف زده، عیب ندارد. حالا بگو، حالا بگو حالا ما دیگر کاریت نداریم.

بیچاره بیا یک خرده به خودت فکر کن شاید من اشتباه کرده باشم. بیا بگو من چکار بکنم؟ چرا گردن این و آن داری می اندازی؟ چرا گردن اطرافیان.....؟ این چه مصیبتی است که [در] من و شما، بعضی اوقات پیدا می شود؟ هی مسئله را ما گیر این و آن می اندازیم. هیچ وقت نمی آییم به خودمان این مطلب را تلقین کنیم. این مطلب را به خودمان منطبق بکنیم. اطرافیان این طور می کنند. خدا از اطرافیان نگذرد که اطرافیان این جور کردند. آقا پس من و تو این وسط چکاره ایم؟ اگر بنده این قدر واقعا بی شعور بی عرضه ی ضعیف ناتوان بچه صفت باشم. که دوتا اطرافیان بیایند من را این طرف و آن طرف بکنند. پا بشوم بروم پی کارم. آقا چرا اینقدر ملت را گرفتار خودم کردم؟ ها؟ واقعاها! هیچ به خودمان فکر کردیم؟ اطرافیان خراب کردند مسئله را. خب خودت چکاره ای؟ خوب بنده اینجا چکاره هستم؟ اگر من اینقدر آدم بی عرضه ای هستم که اطرافیان

بخوانند خراب بکنند. پس تو اینجا چکاره‌ای؟ با
بقیه‌ی مردم من چه فرقی می‌کنم؟ خب من هم یکی
مثل بقیه دیگر. خب این ادعاها چیست که بیایم
انجام بدهم؟ این کارها را برای چی بیایم بکنم؟ بین
من و بین بقیه دیگر چه فرقی است؟

اطرافیان می‌آیند ذهن یکی را خراب می‌کنند.
این مسائل اجتماعی، مسائل شخصی، مسائل داخلی
و خانوادگی مگر نیست؟ می‌روند پشت سر یک
زیدی حرف می‌زنند. پشت آن حرف می‌زنند. آن
دوتا را به هم می‌اندازند. بعد هم می‌گویند. خب آقا
مصلحت‌آمیز برو بگو این آن را گفت آن این را گفت
قضیه قالش کنده بشود. درست بشود. دروغ
مصلحت‌آمیز برای اینجاست دیگر، خوب می‌شوند
و می‌روند. اما این مسائل، اینها دیگر مسائل، مسائل
شخصی خانوادگی نیست! اطرافیان که هستند؟
التفات کردید. چرا ما نمی‌آئیم عیب را به خودمان
[بزنیم؟] این قضیه چه گیری دارد؟

اینجاست که احساس می‌کنیم خط به خط
مطالبی که مرحوم آقا در روح مجرد گفته‌اند جنبه‌ی

سنبلک دارد جنبه‌ی تمثیل دارد برای من و شما. برای تک تک قضایایی که بر ما اتفاق می‌افتاد. تک تک مسائلی که بر ما اتفاق می‌افتاد این را باید ما لحاظ کنیم. این قضیه‌ای که الآن در اینجا دارد که پشت سر من نماز نخواند با وجود اینکه آقای حداد گفته‌اند بخوان ما باید یک دفعه خبردار بشویم. گوشمان زنگ بزند برای چه این حرف را آقا اینجا آورده؟. وَاَلَا اِذَا قَالُوا رَبُّنَا كَذِبًا سَمِعْنَا لَهُ نِدَاءً صَاعِدًا يَدْعُوهم اَنْ يَّخْرُجُوهم مِنْهَا وَهُمْ لَا يُخْرِجُوهم. وَاَلَا اِذَا قَالُوا رَبُّنَا كَذِبًا سَمِعْنَا لَهُ نِدَاءً صَاعِدًا يَدْعُوهم اَنْ يَّخْرُجُوهم مِنْهَا وَهُمْ لَا يُخْرِجُوهم. متکلمین کذایی داستان نقل کند روح مجرد صد جلد می‌شد. طبق هر روز قضایایی که اتفاق افتاده، صبح بلند شدند آقا آب خوردند بنویس. روز یکشنبه ظهر دوغ خوردند بنویس عصر چای خوردند.... اینکه نشد که! قضایایی که برای چه؟ برای ارتباط ما با سلوک ما و برای کیفیت تعامل ما با محیط و با مسائل داخلی و شخصی و اجتماعی و سلوکی اینها مفید است. اینها را مرحوم آقا آوردند در این کتاب نوشتند و واقعا من خودم یک روز به ایشان می‌گفتم آقا من فکر می‌کنم اسم این کتاب را بگذارید آئین نامه سلوک، خیلی اسم خوبی است ایشان خندیدند. آئین

نامه سلوک، واقعا این روح مجرد را انسان بخواند و بر خودش تطبیق کند. تا کجا با این کتاب همراه است؟ تا کجا با این کتاب جلو آمده، تا کجا؟ همه‌ی کتاب‌های مرحوم آقا نه اینکه حالا این [منحصر به همین کتاب ایشان باشد]. [منتهی خب این دیگر ارتباط خودشان را با استادشان طبعاً بیان می‌کند. تا کجا با این کتاب همراهی کرده؟

این مطلب واقعاً عجیب است که این حلم، حلمی که خدا الآن دارد انجام می‌دهد نکند آن حلمی باشد مثل حلم اولیاء که اصلاً از ریشه بردارد. آن حلمی است که در عین این که از ریشه برمی‌دارد این شخص هم متوجه نمی‌شود، می‌اندازد گردن اطرافیان اگر گردن خودش بیاندازد بالاخره اینقدر داد و بیداد می‌کند بالاخره یک روزی راهش می‌دهند. اینقدر ول نمی‌کند مسئله را، این طرف می‌رود آن طرف می‌آید، نمی‌دانم خلاصه. چون می‌فهمد تقصیر خودش است. این را می‌فهمد.

یکی از افرادی که در زمان مرحوم آقا، در زمان سابق، این راجع به مسئله انقلاب به آقا اعتراضاتی

داشت. خب علی کل حال، مرحوم آقا - رضوان الله علیه - همان طوری که در این کتاب وظیفه‌ی فرد مسلمان‌شان سیر ورود و خروجشان را از مسائل انقلابی و از مطالبی که در حول و حوش این قضیه دور می‌زد بیان کرده‌اند. همان طوری که خودشان گفته‌اند، اصلاً ایشان مؤسس این انقلاب هستند، من آن موقع یادم است که ایشان آمدند پیش آقای خمینی و ایشان، آقای خمینی را تحریک کردند بر اینکه آقا خلاصه مسائل را پیگیری کنیم و چه کنیم و فلان و این حرف‌ها و خب مطالبی هست که هنوز نگفته است. ان شاء الله بعدها اگر خدا توفیق بدهد. آن مطالب نگفته انقلاب شاید از بعضی از منابع‌اش، بتواند خلاصه در دسترس قرار بگیرد علی کل حال. و بعد علی کل حال جریانی پیش آمد و همان طوری که من هم در آن زندگی نامه بسیار مختصر دومی که نوشته‌ام، در آنجا گفتم بواسطه‌ی عللی دیگر همکاری بین ایشان و بین آقای خمینی استمرار پیدا نکرد، آن علل خب بماند.

یکی از این افراد در همین مسائل انقلاب به آقا

اعتراض می کرد آقا چرا شما نمی آیی؟ چرا در این تظاهرات نمی آئید؟ چرا [اقدام] نمی کنید؟ پس آخر کی؟ این احکام برای چه وقتی است؟ اگر الآن نباشه پس برای کی هست؟ این احکام برای چه زمانی آمده؟ الان دیگه مثلاً مگر اون زمان نیست؟ از این مسائل و هی ایشان او را نصیحت می کردند. صحبت می کردند، چه می کردند. چه می کردند، مطالب را به ایشان گوشزد می کردند. ما خودمان در بطن بودیم. ما خودمان..... اما بالاخره هر چیزی یک حسابی دارد. هر چیزی یک کتابی دارد. و خلاصه مسئله بر این قضیه دور می زد که ما نمی توانیم از آن بینش و بصیرتی که نسبت به امر داریم. قدمی جلوتر بگذاریم. مسئول هستیم. حالا شما هر کاری می خواهید بکنید، انجام بدهید. خودت می دانی. حتی یک مرتبه تعبیری آوردند از این شخص، به عنوان این که تو مانند سیب کرمو شدی. و دیگر فایده ای ندارد. تو را خرابت کرده.

همین آقا وقتی انقلاب شد شروع کرد بر علیه آقای خمینی صحبت کردند. در مجالس، این طرف

می‌رفت، آن طرف می‌رفت اهانت می‌کرد. ناسزا می‌گفت. غیبت می‌کرد. خود من چند بار به ایشان پرخاش کردم. الان آقای خمینی حاکم اسلام است. ناسزاگویی حرام است نسبت به این شخص. سب کردن ایشان حرام است شرعا. انتقاد از ایشان نه انتقاد کلی، انتقادی که موجب تخریب بشود و سست بشود شرعا حرام است. نه! شما اشتباه می‌کنید چیزهایی را ما می‌بینیم که شما نمی‌بینید. عجب! تو که همانی بودی که قبلش [به] ما می‌گفتی از زیر کرسی بلند شو بیا بیرون، بروید در خیابان‌ها زیر تفنگ، حالا خودش هم نمی‌رفت ها، تفنگ چیست من جلوی تانک هم رفتم که داشت تیر می‌زد. خود بنده، عین خیالمان نبود گفتند آقا دارد تیر می‌زند. گفتم [اگر] قرار است بخورد می‌خورد، نخورد نمی‌خورد. بالاخره به زور ما را کردند در کوچه، اما همین آقا نمی‌رفت همین که حرف می‌زد خودش نمی‌رفت. التفات کردید، حال چه شد؟ حالا شما دارید بر علیه ایشان حرف می‌زنی؟ یعنی چه؟ هر چیزی حساب دارد. ایشان مرجع تقلید است. ایشان

حاکم است. حاکم حکومت است. این حکومت
محترم است، حفظ این حکومت محترم است. شرعا
واجب است. این مسائل، مبانی ما را تشکیل می‌دهد.
خیال نکنید این مسائل از روی بعضی از [مصالح
است]، واقعا مبانی ما را این حرف‌ها تشکیل
می‌دهد.

شیخ عطار خودش شمشیر دست گرفت و به
جنگ مغول‌ها رفت. از توی اون کوچه که آمد
بیرون، یک مغول از پشت آمد زد به شیخ عطار،
همین عطار در نیشابور، از اولیاء خدا، از موحدین
بود. از موحدین درجه‌ی یک شیخ عطار است دیگر،
این حرف‌ها چیست می‌زنند؟ کنار باشد. گوشه‌گیر
باشد. وظیفه را انسان بایستی که تشخیص دهد. طبق
وظیفه عمل کند. در هر زمانی یک جور، ما طبق
تشخیص خودمان عمل می‌کنیم. نه افراط و نه تفریط
و بر همین هم مکلفیم و مسئول هستیم. و در روز
قیامت نمی‌گوید خدا، چرا از مشتی حسن و مشتی
حسین و زید و عمرو و اینها تقلید نکردی؟ این
حرف را نمی‌زند. می‌گوید چرا برخلاف فکر و

برخلاف عقیده‌ات عمل کردی؟ از این سؤال می‌کند.
چرا بر طبق تشخیصت عمل نکردی؟ این را هم از
من می‌پرسد. و هم از شما می‌پرسد و هم از سایرین
می‌پرسد. چرا برخلاف یقینت عمل کردی؟ چرا
مقدماتی که به یک یقین صحیح برسد آن مقدمات را
نپیمودی و از مسائلی که راه را برای تو روشن کند
غفلت ورزیدی؟ چرا؟ این شرایط مهم است. و آلا
اگر انسان به یک یقین برسد. هر کسی که بگه خلاف
بکن لازم نیست که انسان گوش بدهد. نباید گوش
بدهد گوش بدهد گوش مالی می‌خورد به یقین
برسد، یقین.

همین آقا شروع کرد. هرچه مرحوم آقا به ایشان
تذکر دادند، آقا این حرف‌ها چیست می‌زنی؟ نه! چرا
آخه این حرف‌ها را می‌زنی؟ می‌آمدند به مرحوم آقا
می‌گفتند که آقا نمی‌دانم ایشان چیز است و فلان
است این حرف‌ها را می‌زدند ایشان شاگرد شماست.
آیا این مطالب، مطالب [شماست؟] - این اثرات
تخریب اجتماعی همین است دیگه - آقا این
حرف‌هایی که ایشان دارد می‌زند نظر شما را دارد

چرا آن جور؟ فلان کس هم از این حرف‌ها می‌زند؟
چرا آن مشمول این عقوبت نشده؟ فقط من یکی
شده‌ام؟ این چرا، چراها شروع شد به درآمدن. ها!
خب باباجان تو خیلی کار را راحت می‌توانستی
بکنی. سرت را بیندازی پایین بگویی چشم. خیلی
خب، مخلصتان هستیم. یک اربعین می‌رویم در خانه
می‌نشینیم، اما نه.

این نفس بد اندیش به فرمان شدنی نیست **
این کافر بد کیش مسلمان شدنی نیست^۱

هی شروع کرد. انقلت، انقلت، اشکال! فلان! به
جای اینکه این اربعین برای او منبّه و مذکر باشد. شد
نقمت او، شد گرفتاری و مهلکه‌ی او، شد هلاکت
او، بعد از اربعین هم دیگر نیامد در جلسات. نه تنها
خود اربعین که [بعد]، [هم نیامد] نخیر! این مسئله
باید روشن شود! چرا من از این وسط انتخاب شدم؟
در حالتی که دیگران هم هستند و اینها هم مشمول
همین مسائل هستند. چرا آقا نسبت به من...؟ آقا
دلش نمی‌خواهد. چکار داری؟ آقا دلش

نمی خواهد. به تو چه مربوط است. گفت: «حَفِظْتَ

شَيْءٌ وَ غَابَتْ عَنْكَ أَشْيَاءٌ» یک چیز یاد گرفتی هزارتا

چیز یادت رفته. چرا این طور؟ چرا اون طور؟ کم کم،

کم کم، به جایی رسید ایشان گفتند که خوش آمدی.

دیگر، خوش آمد که خوش آمد. کارش به جای

رسید که من دیگر از ادامه اش شرم دارم.

این چیست؟ این حلم، حلمی است که حلم

کوبنده، حلمی است که عاقبت خوشی ندارد. هی

صبر می کند. هی صبر می کند. هی صبر می کند.

مشمول آن آیه: «لِيَزِدُوا إِثْمًا»^۱ هی گنااهش را زیاد

می کند. هی وزر و وبالش را بیشتر می کند. تا اینکه

چی؟ تا در این وزر و وبال دیگر گیر می کند. دیگر

گیر کرد. دیگر نمی تواند دربیاید دیگر، این جایی که

گیر می کند اتوماتیک هم قطع می شود. آن طناب قطع

می شود. قضیه، قضیه ی استاد و شاگرد، قضیه ی سه

ضلع یک مثلث می ماند. در رأس اش چیست؟ خدا

قرار دارد. در این طرف استاد در این طرف شاگرد،

^۱ آیه ۱۷۸ از سوره ۳: آل عمران.

آن ارتباطش که با خدا قطع شد. این طرف ضلع هم چی؟ قطع می‌شود. به قول مرحوم آقا می‌فرمودند مسئله‌ی ما با شاگردانمان مسئله‌اش، مسئله‌ی اتوماتیک است. چطور وقتی که یک دستگاهی اتوماتیک‌وار قطع بشود. نسبت به تمام آن فروعاتی که دارد که دیگر جریان بسته می‌شود. این طور نیست که یک جایش باز باشد. یا یک جایش بسته باشد. یا یک جایش اتصال برقرار باشد. نه! وقتی پریز را می‌زنی این پریز که می‌زنی اینجا چه؟ اثرش آنجا ظاهر می‌شود. اصلاً نیاز نیست. ایشان می‌گفتند، من نگاه می‌کنم به خودم می‌بینم طرف قطع کرده. یعنی همین که قطع می‌کند اینجا چی؟ دیگر وجود ندارد. وقتی وصل می‌کند اینجا وجود دارد. در اینجا وجود دارد.

دیگر همین طور چی؟ سفت می‌شود وقتی که

سفت شد آنجا است. « **و الْمُعَاقِبِينَ فِي مَوْضِعِ النِّكَالِ**

وَالنَّقِمَةَ ». **أَشَدَّ الْمُعَاقِبِينَ** اینجا است. چوب خدا صدا

ندارد. صدا ندارد اما وقتی هم که می‌آید...، آخه

دردش این است که صدا [ندارد]، دردش این است

که آدم نمی فهمد. درد بی دردی علاجش آتش است.
علی کل حال.

امیدواریم خداوند به برکت پاکان خودش و راه
یافتگان به حریم خودش همان طوری که دست آنها
را گرفت و آنها را به سر منزل مقصود رساند و از این
اشکالات و از این عویصات و از این صعوبت طریق
و از این مسائل محرّفه که موجب انصراف و موجب
تبدّل طریق و اینهاست، همه‌ی آنها را نجات داد.
خداوند هم ما را بر راه آنها مستدام بدارد. در دنیا از
زیارت اهل بیت و در آخرت از شفاعتشان ما را
محروم نگرداند، در هر حال نظر ولی خودش امام
زمان ارواحنا لتراب مقدمه الفداء را بر ما مستدام و ما
را در تحت ولای ایشان و شیعه‌ی ایشان، ثابت قدم
بدارد.

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ